

Примити неки поклон од неких *пријатеља*, може да значи крај политичке каријере [\[1\]](#). Трошкове меденог месеца Герхарда Глоговског, немачког министра из Доње Саксоније, платио је један послован човек, а то је Глоговског коштало положаја. Кухиња и клима уређаји које је једна фирма бесплатно уградила у вилу гувернера Конектиката, Џона Роуланда, приморали су га да поднесе оставку. Одела које је мрежа корумпираних фирми Франсиска Корее, наводно поклонила председнику аутономне области Валенсије, Франсиску Кампсу, отворила су у Шпанији дебату која је се одвија на два плана; судски, тренутно у току, и морални, много тежи за одређивање. Али важан; може ли и сме ли политичар да остане на високом положају уколико прими поклоне од особа којима власти уступе послове? Даље од одлука судија, толерантност једне земље наспрам ове спреге, такође одређује њен етички ниво.

У Француској, на пример, Николас Саркози за свој одмор користи приватни авион и јахту мултимилионера Винсента Балореа. Председник Саркози нема никаквих препрека да се јавно појављује са својим пријатељима пословним људима, и не разуме сумњу коју код његових сународника изазива његово понашања. “Не видим у чему је полемика. То пореске обавезнике ништа не кошта”, рекао је. Његовој министарки правде, Рашиди Дати, Диор бесплатно ставља на располагање повећу гардеробу, што јој омогућава да носи одећу вредну и 15 хиљада евра. Њена месечна плата је 14 хиљада евра.

Друге земље, као Данска, примењују политику нулте толеранције. Ова земља дозвољава примање протоколарних поклона као што су “табла чоколаде, књига, или флаша вина приликом прославе 25 година државне службе одређених службеника”, према примерима које наводи управа Државних послова, орган који је написао етички кодекс за данске функционере, и који подстиче државне органе да буду још строжији када сматрају да је то потребно.

Да наведемо један још стриктнији случај: запослени у данској амбасади у Вијетнаму не могу да приме поклоне вредније до 50 евра, и уз све то, морају да поднесу извештај својим претпостављенима, јер се сматра да су поклони дати амбасади, а не појединцу.

Данска је најмање корумпирана земља на свету према индексу НВО Међународна транспарентност.

Шпанија на тој листи заузима 28 место, боље од Италије, Португалије или Израела, мада лошије од Барбадоса, Чилеа или Уругваја, и за ово има таксативне норме; “Одбија се било какав поклон, љубазност и услуга у повлашћеним условима, који иду даље од уобичајених навика, друштвених и протоколарних”, каже Кодекс добре управе који се примењује да високе политичке положаје централне власти и остале функционере од 2007.

Овако непрецизне норме увек постављају сумњу; Да ли је лоз новогодишње лутрије љубазност? Када је био градоначелник Хоспиталета, данашњем министру за рад, Селестину Корбачу, поклатио је овакав лоз грађевинар који је иначе имао уговоре за извођење јавних радова. Корбачо је те 1995. на лутрији добио 14 милиона пезета (око 90 хиљада евра). Врховни суд Каталоније није га осудио због мита јер је сматрао да је поклати лоз друштвено раширена пракса.

Кривични закон кажњава прекршајно примање поклата, као лак облик мита, а казна затвором је могућа уколико политичар или функционер, на поклон одговори дарезљивом пословном човеку милионским уговором за организовање државних аката. А у припреми је оштрији закон. По пројекту реформе Кривичног закона, примање поклата може да буде кажњено затвором од шест месеци до једне године, и суспендовањем са положаја од једне до три године.

Али, епидемија корупције се не лечи једним ударцем Службеног листа. Више од казни, неопходно је спречити и контролисати, захтевају међународне институције и НВО, као што је *Achess Info Europe*. Приступ имовинској декларацији функционера и политичара на високим положајима, базични је инструмент да би се открило нелегално богаћење. У последњих 20 година развијене земље су прошириле садржај имовинске декларације (приходи, поклони, путовања), увећале број обавезних да декларишу (супружници и деца политичара), као и њихово објављивање (најтранспарентније се објављују на Интернету).

Регистар поклата општине Лондон може да се прегледа на Мрежи, и свако може да види да је заменик градоначелника, Ричард Барнес, 19. априла од трговинска коморе Еквадора добио на поклон панама шешир, или да је Енглеска фудбалска асоцијација

частила ручком посланика Кита Малтуса и улазницом за дерби Арсенал-Челзи одигран 18. априла.

Светска банка информише да од прегледаних 175 земаља, у 2009. само њих 109 налаже парламентарним посланицима да поднесу имовинску декларацију, а од тих земаља само њих 63 то ставе на увид јавности, у многим случајевима уз одређене услове и само парцијално, као што то чини шпански парламент. У складу са новим правилником Закона о сукобу интереса, у октобру ће се знати за имовину министара и државних секретара, што би требало да буде објављено у Службеном листу. Мада за сада није објављено да ли ће ова информација бити и на Интернету, као што је то регистар поклона општине Лондон.

Зашто и у Шпанији није исто тако? “Приближавамо се Италији, најгорем моделу који би требало следити у Европи. Мада за сада бар немамо тако озбиљан проблем да би регулисали сукоб интереса, јер тамо је председник, који би требало да дâ пример, уједно и први пословни човек земље”, каже професор политичких наука Мануел Виљориа.

Неки стручњаци траже да се створи независна антикорупцијска агенција са великим овлашћењима, као што је Канцеларија за етику владе САД. Бела кућа ју је основала 1978. после највећег скандала у историји САД, случаја Вотергејт. Ова канцеларија испитује декларације о приватним интересима политичара на високим положајима извршне федералне власти, израђује кодексе понашања и образује у етичким вредностима близу три милиона функционера. На испиту, *online* или уз лично присуство, ови треба да разреше низ практичних случајева у којима се постављају етичке дилеме, као што је ова; “У једној прилици особа која има послове у вашем ресору, нуди вам дрес бејзбол тима вредан 15 долара, капу вредну 10 долара и постер вредан 5 долара; да ли можете то да примите?” Одговор је “не”, јер три поклона заједно прелазе дозвољену границу од 20 долара за само једну прилику и од само једне особе... Ова канцеларија је 1991. испитивала Џона Х. Сунуна, шефа кабинета Џорџа Буша, зато што је користио службени аутомобил за одлазак из Вашингтона на скијање, или код зубара у Бостон. Сунун је на крају поднео оставку.

Да ли су САД мање корумпирана земља од када постоје овакве канцеларије? Нико то са сигурношћу не може да каже. Корупција обично не оставља трагове, тако да не знамо колико се прекршаја овакве врсте почини. “То су прекршаји без директно оштећене жртве која би ствар пријавила, као што се то догађа при крвним деликтима”, објашњава професор кривичног права, Норберто Баранко; “Када овакви случајеви дођу до суда, то је захваљујући тужби неког политичког опонента или оштећеног конкурента на некој

Пише: Фернандо Пеинадо Алкараз
среда, 13 мај 2009 18:22

лицитацији послова. Постоје криминолошке студије које процењују да се истражује само 10% оваквих случајева, док скоро сви крвни деликти постају познати”.

Међународна транспарентност тврди да нема бољег метода за мерење корумпираности од поређења утиска становника обрађених земаља; “Поређење броја судских процеса не одражава ниво стварне корупције. Пре открива квалитет тужилаца, судова и средстава информисања како би се на светло дана изнела корупција”. Индекс ове НВО обједињава податке из 13 извора као што су Светска банка или агенције за процењивање ризика.

У сваком случају, предати се и прихватити корупцију, а да нису употребљена сва могућа средства за борбу против ње, не изгледа најбољи рецепт.

У Шпанији се највећи број случајева корупције открије на локалном нивоу, и зато Федерација општина и провинција управо припрема кодекс понашања за посланике у 8.112 општина у земљи. Не зна се да ли је и једна општина, чак и у великим градовима, до сада имала специфичан етички кодекс за своје функционере. Зато се деликти корупције још увек јавно не осуђују, јер се често замењују са лажним економским просперитетом.

(извор: *Ел Паис*; превео: Бранислав Ћорђевић)

[\[1\]](#) У Шпанији је у току судски процес због наводне корупције председника покрајине Валенсија, јер је према оптужби више пута узео одела а да их није платио (отуда и наслов овог текста).